

KARNAVAL 1881

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Resmi Efendi 22 yaşında annesini kaybeden Resmi, öksüz ve fakir kalmıştır. Fakat çalışkanlığı sayesinde refah içinde hayatını sürdürür. "Baba Resmi" olarak bilinen Resmi'nin elinden her iş gelir ve öğrenmeye hayli meraklıdır. Nakkaşlık, antikacılık, saatçilik ve marangozluk ile ilgilenir. Bunların yanı sıra bir sürü dil bilen Resmi hayranı olduğu Madam Hamparson için Ermenice de öğrenir. Eserde zekâsı ve açık sözlü oluşuyla dikkat çeker. Sevimlikten hoşlandığı için evli bir kadın olan Madam Hamparson'un aşkına karşılık vererek onunla metres hayatı yaşar. Bu suçunun bir cezası olarak ölümle burun buruna gelir. Eserin sonunda annesi tarafından ona emanet edilen ve kardeşi olarak gördüğü Hasna ile evlenir.

Zekayi Bey 27-28 yaşlarında ki Zekayi Bey 25 yaşına kadar evden çıkmamış, babasının himayesinde büyümüştür. Zeki olduğu kadar kibirli ve ikiyüzlü bir adamdır. Madam Hamparson'u ahbabı olan Resmi'den kıskandığı için ikisinin de başına işler açmaya çalışır. Kibar ve zengin bir adam olan Uzleti Efendi'nin tüm varlığını harcayan bir mirasyedi, karısı Şehnaz'ın elmaslarını çalan bir hırsızdır. Eser boyu yaptığı çapkınlıklarla ve kıskançlıklarıyla dikkat çeker. Madam Hamparson'a ve Hasna'ya aşk mektubu yazarken Şehnaz'a övgüler düzer. Bu sırada Helena adında ki metresiyle gezip eğlenmeyi de ihmal etmez. Eserin sonunda hem karısını hem de servetini kaybeder.

Madam Hamparson 20 yaşlarında, kumral saçlı, ela gözlü genç ve güzel bir kadın olan Madam Hamparson'un ilk ismi Anjelik'tir. Soeurs de Charite mektebinde eğitim görmüş, terbiyeli ve şakacı biridir. Kimsesi olmadığından 17-18 yaşlarında Hamparson Ağa ile evlenmiştir. Güzelliği ile herkesi büyüleyen Madam Hamparson bir sürü erkekten teklif almasına rağmen kocasına sadık kalır ve hepsini geri çevirir. Âşık olan taraf kendisi olduğunda ise işler değişir, duygularına yenik düşer. Resmi'ye âşık olan Madam Hamparson kocasına ihanet etmesi üzerine evden kovulur. Eserin sonunda yaptıklarından pişman olur ve rahibe olmaya karar verir.

Hasna Resmi'nin evinde besleme olarak yaşayan Hasna çok güzel ve genç bir kızdır. Cezayirli Bahtiyar Paşa'nın konağında Şehnaz'ın refikası olarak barındığı sıralarda kendisine atılan bir iftira sonucu oradan ayrılmak zorunda kalır. Resmi tarafından kardeş olarak görünmesine rağmen ona âşık olduğunu gizleyemez. Eserde tokgözlü ve gururlu oluşuyla dikkat çeken Hasna sonunda sevdiğine kavuşur ve Resmi ile evlenir.

Şehnaz Hanım 17 yaşlarında açık mavi gözlü, hoppa, oldukça zeki fakat çirkin bir kızdır. Hasna'yı kıskandığı için ona iftiralar atar. İsteddiği her şeyi bir şekilde yaptıran Şehnaz, tehditkâr bir kızdır. Zekayi'nin ikiyüzlülüğünü göremez ve onun ettiği iltifatlardan etkilenir. Zekayi ile olan evliliğinden memnun kalmaz ve boşanırlar.

Hamparson Arslangözyan Kilise mütevellisi (idarecisi) olarak çalışan saygın ve zengin bir Katolik'tir. Yaşlı ve çirkin bir adamdır. Karısını el üstünde tutar ve ona çok değer verir. Avrupa'da yaşamış, alafrangalığı benimsemiş olmasına rağmen karsını kıskanmaktan kendini alıkoyamaz. Başına gelen ihanetlerden sonra kahrından ölür.

Cezayirli Bahtiyar Paşa Cezayir Dayızadelerinden olan Bahtiyar Paşa Fransız hükümeti tarafından sürgün edilir ve İstanbul'a yerleşir. 40-50 yaşlarında olmasına rağmen oldukça dinç ve zengin bir adamdır. Kızı Şehnaz'ı prenses gibi büyütmeye gayret eder.

Madame Mirsak 37-38 yaşlarında ki bu kadın Şehnaz'ın mürebbiyesi ve muallimesidir. Olgunluğu ve güzelliğiyle dikkat çeker. Para için Sarafin'le birlikte kaçan Madam Mirsak sevgilisi Kutsuş'u geride bırakır.

Nizami 25-26 yaşlarında, sert çehreli, belalı bir adamdır. Evli ve çocuklu bir adam olan Nizami, metresi Helena ile kafayı bozar. Kendisini rakıya verir, işini kaybeder ve karsıyla çocuğuna da bakamayacak hale geldiğini fark ettiğinde intihar eder.

Helena Benli Helena olarak bilinen yosma bir kadındır. Zekayi ve Nizami'ye metreslik yapar.

Uzleti Efendi 60 yaşlarında kibar bir adam olan Uzleti Efendi, Karun kadar zengin bir adam olarak eserde yer bulur. Oğlu Zekayi'nin hırsızlık yapması üzerine kahrından vefat eder.

Sofi Şehnaz Hanım'ın oda hizmetçisi olan Fransız bir yosmadır. Oldukça genç ve güzeldir. Sarafin'e aşiktir fakat aşkına karşılık bulamaz.

Madame Gabat Şehnaz Hanım'ın müzika ve raks muallimesidir. Kırk yaşını geçmiş süslü ve aşüfte bir kadındır.

Madame Kùpeliyan Madam Hamparson'un sadık dostudur.

Victor Hague Bahtiyar Paşa'nın defalarca zengin olup iflas etmiş arabacısıdır. Aşka inanmayan paragöz bir adamdır. Hayatını arabacılık yaparak geçirmek istemediğinden bir tertip ile Bahtiyar Paşa'nın kasasından para çalar.

Mariyanko Hamparson hanesinde çalışan ve para için casusluk yapan bir hizmetçidir. Amacı yeterli parayı kazanıp âşık olduğu Nikolaki ile evlenebilmektir.

Nikolaki 26-28 yaşlarında fakir ve namuslu bir gençtir. Mariyanko'yu sevmektedir.

Juge Sarafin Madam Mirsak'a aşık olan ve sonunda onu elde eden İngiliz bir cokeydir.

Mister Kustuş Mirsak'ın sevgilisi olan Kustuş Bahtiyar Paşa'nın daire müdürüdür.

ÖYKÜ

Mukaddime. Karnavallar ve balolar hakkında bilgi verilir. Balolarda giyilen kıyafetler, içecekler ve rakslardan bahsedilir.

Birinci Kitap

Karnavaldan Mukaddem.

Zekayi ile Resmi. Zekayi'nin ve Resmi'nin karakterlerinden bahsedilerek başlayan bölüm onların aile hayatına ve nasıl ahbab olduklarına değinerek devam eder. Karakterler hakkında yeterli bilgi verildikten sonra Resmi ve Arslangözyan familyasının dostluğunun nasıl başladığı anlatılır. Her konuda maharetli olan Resmi, bir gün Hamparson Arslangözyan'ın sözleri üzerine bozulan ve tamiri mümkün olmadığı düşünölen kilise orgunu tamir eder. Karşılığında emeğinin ücretini istemeyen Resmi, Hamparson'un dostluğunu tercih edeceğini söyler.

Durmuş Oturmuş Bir Koca. Hamparson Ağa ve zevcesi Madam Hamparson'un birbirlerine ne kadar uygun oldukları anlatılır. Hamparson Ağa'nın zenginliğinden ve karısını el üstünde tutuşundan, Madam Hamparson'un ise terbiyesinden ve eşsiz güzelliğinden bahsedilir. Resmi sayesinde Zekayi ile tanışan Arslangözyan familyası böyle zengin ve kibarlardan biriyle tanıştıkları için pek memnun olurlar. Madam Hamparson'un güzelliğinden çok etkilenen Zekayi böyle güzel ve genç bir kadına yaşlı ve çirkin bir adamı yakıştıramaz. Madam Hamparson'a onun için çıldırdığını, ona çok âşık olduğunu anlattığı bir mektup yazar. Başkalarının heveslerini gidermek istemeyen genç kız kocasına bağlılığını sürdüreceğini söyler.

Cezayirli Bahtiyar Paşa Familyası. Bahtiyar Paşa'nın hayatının anlatılması ile başlayan bölüm, kızı Şehnaz Hanım'ın tasviriyle devam eder. Şehnaz'ın hoppalığı ve çirkinliği üzerinde durulur. Hasna'yı kendisine refika değil rakip olarak gören Şehnaz, Zekayi'nin kendisine ilgili gibi görünmesinden hoşnutluk duyar ve Hasna'ya hava atmak ister. Zekayi, zengin ve saygın bir aileden olan Şehnaz'ın yüzüne karşı iyi davranıp arkasından konuşmakta, onun ne kadar çirkin olduğundan bahsetmektedir.

Bir Âşık-ı Bi-Haber. Bir aralık ayında Resmi, Hamparson Ağa'nın hanesine gider. Evde olmadıklarını belirten Madame Kùpeliyan Resmi'yi içeriye davet eder. Aşk hakkında derin bir sohbe dalarlar. Madame Kùpeliyan, Resmi'nin Madam Hamparson'a âşık olduğunu düşündüğünü hatta Madam Hamparson'un da bu kanıda olduğunu söyler. Resmi bu durumu inkâr eder ve Madam Hamparson'a karşı olan duygularının hayranlıktan ibaret olduğunu belirtir. Madam ve Mösyö Arslangözyan'ın eve gelmeleri üzerine mahcup hisseden Resmi, havayı bahane ederek evinin yolunu tutar.

Bir Mübahase-i Mühimme. Resmi birkaç gün sonra cesaret ederek Hamparson hanesine tekrar gider. Madam Hamparson'un ısrarları üzerine akşam yemeğine kalır ve birlikte hoşça vakit geçirirler. Metresler, sevgililer, kadın ve erkek ilişkilerinden bahseden bölüm, alafrangalıkta kıskançlığa yer olmadığına da değinir. Resmi kıskançlık konusunda düşündüklerini anlatırken kalabalık onu dikkatle dinler ve onun feylesof bir adam olduğunu düşünürler. Bir zaman sonra herkes evine gitmek üzere Hamparson hanesinden ayrılır. İzin isteyerek kalkan Resmi'yi Madam Hamparson yolcu eder ve sevdiğinin esrarını niçin ortaya döktüğünü sorar. Bu sorudan hiçbir şey anlamayan Resmi dalgın dalgın evine gider.

Kıskançlık Meselesi İçin Bir Mahall-i Tatbik. Cezayirli Bahtiyar Paşa'nın hanesinde yaşayanların arasındaki ilişkilerden bahsedilir. Âşıklar ve kıskançlıkları üzerine bilgiler verilir.

Hasma Nafi Bir Rekabet. Davet günü Madam Hamparson'un söylediklerine daha fazla dayanamayan Resmi, Madam'a yazdığı mektubu götürmek üzere Hamparsonların evine gider. Mektubu okuyan Madam Hamparson hizmetçisi Mariyanko'ya her şeyi Resmi'ye anlatmasını söyler. Mariyanko, Zekayi'nin kendisine Madam ve Resmi'nin konuşmalarını duyduğunu, birbirlerine âşik olduklarını bildiğini ve Hamparson Ağa'ya söyleyerek Resmi'yi buradan kovdurtacağını söylediğini anlatır. Uzunca sohbeta dalan ikilinin yanına Hamparson Ağa gelir ve Kâğıthane'ye gezmeye gitmeyi teklif eder.

Bir Macera-ı Aşkın Tahvil-i Mecrası. Kâğıthane'de atıyla gezen ve güzel kızlarla ilgilenen Zekayi, gözüne kestirdiği mavili kadının kim olduğunu öğrenmeye koyulur. Kadının başındaki adamla konuşur ve bu hanımla yarın buluşmak istediğini söyleyerek ayrılır. Nizami bu konuşmayı görür ve Andonaki'ye ayağını denk almasını, Helena'ya dikkat etmesini söyler. Ertesi gün Helena ile buluşan Zekayi gündüzleri kendisiyle olması için onu ikna eder. Şehnaz Hanım'a da kur yapmayı sürdüren Zekayi, Hasna'ya bir aşk mektubu yazar. Gönlü Resmi'de olan Hasna bu mektubu görünce hiddetlenir ve gözyaşlarını tutamaz. Resmi'nin ona verdiği akıl ile mektup Şehnaz Hanım'a gelmiş gibi yapmaya karar verir.

Aşk mı Yoksa Muhabbet mi? . Resmi, soğuk bir kış günü ateş başında oturan Madam Hamparson'u ziyarete gelir. Zekayi'den konu açılır ve onun yeni metresini duyan Madam Hamparson bunu Resmi'ye anlatır. Resmi ise Hasna ile olan konuşmalarını anlatarak Zekayi'nin pek yakında evlenmesini sağlayacağını haber eder. Böylece bu konudan aşk ve muhabbet hakkında derin bir konuşmaya geçerler.

İztirari Bir Namzetlik. Zekayi'nin mektubunu okuyan Şehnaz mutluluktan havalara uçar ve Mirsak aracılığı ile babasına durum haber edilir. Bahtiyar Paşa, Uzleti Efendi'yi de pek sevdiğinden bu habere çok sevinir ve onunla konuşmaya gider. Durumu öğrenen Zekayi babasına yanlışlık olduğunu, mektubu aslında Hasna'ya yazdığını söylese de umduğu cevabı alamaz. Meseleyi kendisi çözmek için Mirsak'la konuşmaya karar verir. Durum Bahtiyar Paşa'nın kulağına gider. Hiddetli Bahtiyar Paşa, Zekayi'nin kızına karşı gösterdiği tavır hakaret addedip onu düelloya davet eder. Zekayi korkusundan ve kibriden bu evliliği makul bulur. Şehnaz ve Zekayi'nin nişanları yapılır.

İkinci Kitap

Karnaval İçinde.

Durmamış Oturmamış Bir Kadın. Balo mevsiminin geldiği bu bölümde durmuş oturmuş bir koca olan Hamparson Arslangözyan'dan dolayı gençliğini yaşayamayan Madam Hamparson, baloya gitmek için Resmi'ye bir teklifte bulunur. Resmi, Madam Hamparson'un teklifini büyük memnuniyetle kabul eder. Yakalanmaları halinde bir önlem olarak Madam Küpeliyan'ı da dâhil ederek herkesten gizli gidebilmek için bir plan yaparlar.

İki Balo. Balo gecesi tanıdıklarının yanına giderek sohbet eden Resmi, Madam Küpeliyan ve Madam Hamparson'u beklemektedir. Bu bekleyiş sırasında Zekayi ve Helena'yı kostümlerine rağmen tanır. Beklediği hanımlar geldiğinde Resmi ikisini de dansa kaldırır. Bol bol eğlenip dans ederler. Zekayi, kendisinin tanınmadığını düşünerek Resmi ve yanındakileri rahatsız eder. Resmi'nin baloya getirdiği kadının Madam Hamparson olduğunu düşünen Zekayi onun yüzünü açarak herkese rezil etme derdine düşmüştür. Madam Küpeliyan ve Madam Hamparson'un kıyafetlerini gizlice değiştiren Resmi, keskin zekâsı sayesinde Zekayi'yi aldatmayı başarır. O gece Resmi, Madam Hamparson'un ricası üzerine onunla birlikte kalır.

Alafrangada Dahi Kıskanmak Varmış. Zekayi bir mektup ile Hamparson Ağa'ya Resmi ve karısı arasında bir ilişki olduğunu haber eder. Duyduklarına inanmasa da içine bir şüphe düşen Hamparson

Ağa Mariyanko'yu ölümle bile tehdit ederek bildiklerini anlatmasını söyler. Parayı tercih eden Mariyanko hiçbir şey bilmediğini öne sürer. Kocasının şüphelerini gören Madam Hamparson Resmî'ye bir mektup yazarak onu eve davet eder. Böylece şüphe çekmeyeceklerini belirtir.

Zekayi Çatlasın mı, Patlasın mı? . Hamparson Ağa'nın şüphelerini defetmek isteyen Madam Hamparson, vaktiyle Zekayi'nin ona yazmış olduğu aşk mektubu göstererek amacına ulaşır. Zekayi'nin hasedinden ötürü karısına iftira attığını düşünen Hamparson Ağa Zekayi'ye bir mektup yazarak haddini bildirir. Resmî'yi kıskanan ve onun sırrını açığa çıkaramayan Zekayi deliye döner. Resmî ise gizlice Madam Hamparson'la görüşmeye devam eder.

Mahrem Çoğaldıkça Sır Şayi Olur. Madam Mirsak'ın da baloya gittiğini öğrenen Şehnaz, Mirsak ve Gabat'ı tehdit ederek kendisini baloya götürmelerini ister. Bahtiyar Paşa'nın çok kızacağını bilmelerine rağmen Şehnaz'ı baloya götürmeye karar verirler. Ev halkının bunu duymaması gerektiğinin altını çizerek fakat Şehnaz Sofi'ye hava atmak için baloya gideceğini anlatır. Bunun üzerine bu bilgi hane halkı tarafından öğrenilmiş olur. Victor Hague bu fırsatı değerlendirir. Baloya gidenlerin sabah eve gelmediklerini fark eden Sofi ne yapacağını bilemez.

Zekayi'nin Gayet Müthiş Bir Tedbiri. Resmî ve Madam Hamparson mevzu bahis olan Rum balosuna gitmeye karar verirler. Madam Hamparson mor bir elbise giymek ister. Buna başta karşı çıkan Resmî sonunda ikna olur. Herkes uyuduğunda gizlice yola koyulurlar. Karısının uyuduğunu düşünen Hamparson Ağa uyumak için odasına gittiğinde bir mektup bulur. Zekayi'den gelen bu mektupta Madam Hamparson'un bu gece mor elbise giyerek sevgilisi ile birlikte baloya gideceği haber edilmiştir. Mektubu okuyan Hamparson Ağa baloya gider.

Lancier'de Bir Tesadüf. Madam Hamparson'un evinde bir casus olduğunu düşünen Resmî, baloya gitmeden hemen önce Madam Hamparson'a siyah bir domino giydiren. Baloyu basan Hamparson Ağa mor kıyafetli bir kadını Madam Hamparson sanarak yakalar ve hakaretler eder. Kadının maskesi indirildiğinde bu kadının kendi karısı olmadığını gören Hamparson Ağa epey şaşırır ve mor elbiseli kadının şikâyeti üzerine zaptiyeler tarafından tutuklanır. Bu sırada Resmî, Madam Hamparson'u hızlıca eve götürmüştür.

Parlak Balonun Ferdası. Mirsak, Kutsuş ve Şehnaz balodan çıkarak davet edildikleri lokantaya giderlerken beş adam tarafından bir kapıdan içeriye itilerek oraya kapatılırlar. Onları serbest bırakmak için ise on beş bin istediklerini söylerler. Bu adamlardan birinin Victor Hague olduğu açığa çıkar. Bahtiyar Paşa'nın kasasının anahtarını isteyen Victor sadece on beş bin alacağını söyler. Paraları alıp arkadaşlarına dağıtan Victor dört bini Mirsak'a verir ve bu paranın Sarafin'e ait olduğunu söyler. Sarafin bu para sayesinde âşık olduğu Mirsak'ı Kutsuş'tan ayırmayı başarır.

Kabahatli Kim, Kabahatsiz Kim. Gabat ve Sofi, Şehnaz'ın eve gelmemesi üzerine durumu Bahtiyar Paşa'ya anlatmaya karar verirler. Aramalar sürerken eve gelen Şehnaz balolara kendisini özendirenin Hasna olduğunu söyleyerek suçu ona atar. Paşa bunun üzerine Hasna'yı evden gönderir. Evlenene kadar güvendiği bir imamın evinde kalması yönünde bir karar alır. Resmî olanları duyduğunda Hasna'yı kardeşi gibi görüp sevdiğinden kendi evine davet eder.

Biçare Hamparson. Baloda rezil olduğundan Zekayi'yi sorumlu tutan Hamparson Ağa, Zekayi'nin evine gider ve babasıyla konuşacağını söyler. Babasından çekinen Zekayi, Hamparson Ağaya söylediklerinin doğru olduğunu, karısının onu aldattığını, Mariyanko'ya para teklif ederse gerçekleri öğrenebileceğini söyler. Bunun üzerine eve dönen Hamparson Ağa Mariyanko'yu konuşturmayı başarır. Geriye sadece karısının dostunun kim olduğunu öğrenmek kalır. Bunun için de Mariyanko'dan yardım ister.

Üçüncü Kitap

Karnavaldan Sonra.

Büsbütün Başka Bir Romanın Tetimmesi. Mariyanko'nun casusluk yapmasında ki amaç âşık olduğu Nikolaki ile evlenebilmek için para biriktirmektir. Nikolaki'ye durumu anlatan Mariyanko artık evlenebileceklerini söyler ve gece gelip kendisini kaçırmasını tembihler. O akşam Resmî ve Madam Hamparson'u yakalatmayı planlayan Mariyanko Hamparson Ağa odasına çekildikten sonra Resmî'yi derhal Madam Hamparson'un odasına gönderir ve geceyi beklemelerine lüzum olmadığını söyler. On dakika sonra ise hanede kopacak fırtınaları beklemeden Nikolaki ile kaçır.

Takdir Tedbir. Hamparson Ağa karısının odasına doğru gider ve duyduğu gürültüler karşısında çığına döner. Ağa'nın kapıya vurduğunu duyan Resmî ve Madam Hamparson yakalandıkları için

telaşlanırlar. Resmi camdan kaçır ve böylece Hamparson Ağa onu göremez. Fakat odada ki erkek kıyafetlerini ve bastonu görür. Artık karısının kendisini aldattığına şüphesi kalmaz ve Madam Hamparson'u dövmeye başlar. Kúpeliyan sesleri duyup yetişmeye çalışsa da engel olamaz.

Zekayi'ye Fırsat. Kúpeliyan'ın evine yerleşen Madam Hamparson olayın herkes tarafından duyulması üzerine utancından kahrolur. Bir buçuk iki aydır Resmi'den haber alamaz. Bir gün sedyeye Resmi çıkagelir fakat bir deri bir kemik kalmıştır. Camdan atladığı vakit başının üstüne düşen Resmi'nin kolları kırılmış her yeri kan revan içinde kalmış ve ölümden dönmüştür. Madam Hamparson'a durumu izah edip tedaviye devam etmek için evine döner. Onun bu haline çok üzölen Madam Hamparson ve Kúpeliyan maddi durumları çok kötüye gitse de Resmi'ye bu durumu haber etmezler. Zekayi tarafından kendilerine yollanan elmasları kabul etmeyip varlarını yoklarını satarak geçinmeye çalışırlar.

Hasna. Resmi hastayken ona bakan Hasna duygularına daha fazla gizleyemez. Bir gece Resmi uyurken onun saçlarını koklar ve ona yaklaşmak ister. Bu sırada uyanan Resmi'ye aşkını ilan eder. Bu günden sonra Hasna Resmi'ye Resmiciğim, Resmi ise Hasna'ya kardaşım diye hitap eder.

Katoliklerin İtlak Meselesi. Katoliklerin bir takım adetlerinden bahsedilerek giriş yapılır. Hamparson Ağa başka bir kadınla evlenir ve Madam Hamparson'u da özgür bırakır. Madam Hamparson ve Kúpeliyan bu şekilde geçinemeyeceklerini anlarlar. Resmi'den de haber alamadıklarından şapka yapıp satarak başlarının çaresine bakmaya karar verirler.

Resmi ve Madam Hamparson. Madam Hamparson onu ziyarete gelen Resmi'nin boynuna atılır. Resmi tarafından kendisine yeterli miktarda para verilir. Madam Hamparson'u seven Resmi yeterince çalışıp onlara bakabileceğini söyler. Zamanın nasıl geçtiğini anlamadan sohbet ederler ve Resmi, vakitlice evine döner. Evde onu süt validesi karşılar ve artık yaşının geldiğini, Hasna'dan uygun birini bulamayacağını söyler. Evlenmeyi düşünmeyen Resmi bu konuda ki fikri değıştığı takdirde evleneceğı kadının Hasna olacağına dair validesine söz verir.

Zekayi'nin Tezevvücü. Zekayi, Şehnaz Hanım'la dilden dile dolaşacak ihtişamda bir düğünle evlenir. Metresi Helena'ya ve daha birçok gereksiz şeye hunharca para harcar. Düğünden biraz zaman sonra kasasını açan Uzleti Efendi adeta soyulduğunu fark eder. Neredeyse tüm birikiminin kaybolduğunu görür ve bu parayı ancak oğlunun alabileceğini fark eder. El üstünde tutarak büyüttüğü biricik oğlunun hırsızlık yapmasına dayanamayan Uzleti Efendi üç gün içinde üzüntüden vefat eder. Şehnaz ile evliliğı sırasında Helena ile görüşmeye devam eden Zekayi onunla Paris'e geziye bile gider.

Nizami'nin Akıbeti. Helena'yı Zekayi'ye kaptıran Nizami adeta kahrolmuştur. Kendisini rakıya verir ve sürekli sarhoş olarak gezer. Bir vakit sonra çalıştığı yerde de sıkıntılar çıkartan Nizami, tımarhaneye kapatılır. Düştüğü bataklıktan kurtulamayan Nizami bir caminin minaresinden atlayarak intihar eder.

Katolik Zevciyetinin Bakiye-i Hükmü. Madam Hamparson'dan intikam almak için henüz onunla evliyken başka bir kadınla daha evlenen Hamparson Ağa yeni karısı tarafından da ihanete uğrar. Karısının iki sevgilisi birbirlerini kıskanırlar ve Hamparson Ağa'nın hanesinde kan gövdeyi götürür. Gördüklerinden sonra derin bir hüznü duyan Hamparson Ağa çekildiğı odasında vefat eder. Haberi duyan Madam Hamparson çok üzölür. Miras işleriyle ilgilenen Resmi, Hamparson Ağa'nın tüm varlığının Madam Hamparson'a kalmasını sağlar. Bunu hak etmediğini düşünen Madam Hamparson mirasın kocası adına sevap işlenmesi için harcanması gerektiğini düşünür ve Resmi'yi vekil kılar. Kendisinin ise rahibe olmaya karar verdiğini söyler

Onlar Ermiş Muratlarına. Paris'te tüm parasını harcayan ve bir hayli borca giren Zekayi, İstanbul'a kaçır lakin oradaki alacaklıları Zekayi'nin peşini bırakmaz. Paris'te parasını yedirdiğı aşúftelerden yardım istemesini söyleyen Şehnaz, Zekayi'ye yardım etmez. Şehnaz'ın çekmecesinde ki paraları ve mücevherleri çalıp kaçan Zekayi kısa sürede tutuklanır. Bahtiyar Paşa kızından boşanması halinde hapis haneye götürölmeyeceğini ona vaat eder. Böylece Zekayi ve Şehnaz boşanırlar. Resmi ise birkaç ay içinde Hasna ile evlenmeye karar verir ve düğünleri yapılır.

TEMALAR

Aşk ve kıskançlık Batılılaşma adetlerinden biri olarak gösterilen yasak ilişkiler ve ihanetlerden arınmak gerektiğine değinilen romanın teması "aşk ve kıskançlık" teması üzerine temellendirilmiştir. Aşk ve sevgi gibi hassas duyguları arasındaki farklılıklar dile getirilirken alafrangalığın genel ahlak düzenini bozduğundan bahsedilir.

Yanlış Batılılaşma Türk aile yapısının koruduğu dini ve ahlaki değerler sayesinde korunduğunu ancak bu şekilde gelecek nesillere aktarılabileceğinin altı çizilirken Türk toplumunda kadına verilen değere vurgu yapılır. Batılı gibi yaşamının verdiği zararı karakterler üzerinden gösteren yazar, toplumun eğlence anlayışını balo ve karnaval gibi yerlere değinerek yanlış batılılaşmayı eleştirir.

KARAKTER ANALİZİ

Resmi Efendi (Açık)

Karakter 22 yaşında annesini kaybeden Resmi, öksüz ve fakir kalmıştır. Fakat çalışkanlığı sayesinde refah içinde hayatını sürdürür. "Baba Resmi" olarak bilinen Resmi'nin elinden her iş gelir ve öğrenmeye hayli meraklıdır. Nakkaşlık, antikacılık, saatçilik ve marangozluk ile ilgilenir. Bunların yanı sıra bir sürü dil bilen Resmi hayranı olduğu Madam Hamparson için Ermenice de öğrenir. Eserde zekâsı ve açık sözlü oluşuyla dikkat çeker. Sevilmekten hoşlandığı için evli bir kadın olan Madam Hamparson'un aşkına karşılık vererek onunla metres hayatı yaşar. Bu suçunun bir cezası olarak ölümle burun buruna gelir. Eserin sonunda annesi tarafından ona emanet edilen ve kardeşi olarak gördüğü Hasna ile evlenir.

Aktiviteler Nakkaşlık, hakkaklık, marangozluk, saatçilik yapar. Makinelerle ilgilenir. Rumca, Ermenice ve Fransızca bilir. İngiliz, Alman ve Moskof lisanıyla ilgilenir. Antikacılıkta mahirdir. Balolara gider ve raks eder.

ÖRNEK ANILAR

Zeki. Öğrenmek istediği her şeyi hemen kavrayan, tamiri mümkün olmayan makineleri bile tamir edebilen oldukça zeki bir adamdır: "Resmi bir lisan öğrenmek istedi mi, eğer en zeki bir adam olanca kuvvetiyle çalışarak o lisanı iki senede ele getirebilecek ise Resmi o kadar da kendisini sıkmadığı halde lisan-ı mezkuru dört ay zarfında öğrenir o lisanca okuyup yazabilir. Hangi sanat tasavvur olunur ki Resmi murat eyleyip de o sanatı derhal taklit edemesin?"

Çalışkan. Babasının vefatından sonra annesiyle fakirlik içinde yaşayan Resmi, yokluk içinde olmasına rağmen daima kendisini geliştirir. İlgilendiği yahut işine yarayacağını düşündüğü her alanda çalışarak başarılı olur: "Bizce malum olan tahsilde akranına tefevvük bile eyledikten maada sokakta işitmekten başlayarak ala Rumca öğrendiği gibi kendi komşuları olan ve mekteb-i tıbbiyeye devam eden bir efendinin hanesine gece validesiyle beraber oturmaya gittiklerinde öyle kadınların masallarını dinlemeyip diğer odada derslerine çalışan efendinin yanına gider ve o ezbere çalıştıkça Resmi kemal-i dikkatle dinlerdi."

Hünerli. Antikacılıktan nakkaşlığa, tamirden marangozluğa elinden her iş geliştire dikkat çeker: "Evvela kuş kafesleri yapmaktan başlayarak türlü türlü oymalı çekmecelere kadar marangozluğu ilerletmiş olduğu gibi evvela çivi muahharan vida yapmaktan başlayarak saatçilikte soluğu almıştı."

Açık Sözlü. Katıldığı bir davette yediği yemekte pek çok kabuk fark eden Resmi, diğer misafirlerin aksine bunu söylemekten çekinmez: "Madam Arslangözyan "Siz ne dersiniz Resmi Efendi? Kabağımızı beğendiniz mi?" deyince Resmi "Evet Madam! Her şeyi ne pek ziyade ne pek noksan tamam kararındadır! Şu kadar var ki ceviz kabuğu konulacağına kablıbağa kabuğu konulsa idi daha yaraşırdayım!" deyince sofrada bir kahkahadır koptu.

Düşünceli. Kocasından evden atılan sevgilisi Madam Hamparson'a para veren ve bu şekilde onun geçimine yardımcı olan Resmi hep birlikte olduğu bu kadının artık evinde kalmaz. Bunun sebebi, Madam'ın kendisini metres gibi hissederek utanmasının ve kötü hissetmesinin önüne geçmektir: "Resmi Madam Hamparson'a olan muavenet-i dostanesini gerçekten dostane olmak safiyetinden düşürmemek ve şayet Madam Hamparson kendisini Resmi'yi ücretli bir metres olmuş kıyasıyla bunu ulüv-i cenabına mugayir görececek olursa o zilleti dahi icbar etmiş olmak için Resmi bu hazz-ı nefse mecburiyet görmüştür."

Ketum. Madam Hamparson kendisini baloya götürmesi konusunda Resmi'ye güvenir. Gizlice gideceği bu baloda kendisinin sırrını koruyacağını çok iyi bileceğinden ona söylemeye çekinmez:

“İmkânı olsa da bizi baloya o götürse gerçekten pekâlâ olurdu. Şimdiye kadar ettiğim tecrübelerle göre Resmi Efendi kadar ağız pek hiçbir adam olamaz.

Zekayi Bey (Kapalı)

Karakter 27-28 yaşlarında ki Zekayi Bey 25 yaşına kadar evden çıkmamış, babasının himayesinde büyümüştür. Kibirli ve ikiyüzlü bir adamdır. Madam Hamparson'u ahababı olan Resmi'den kıskandığı için ikisinin de başına işler açmaya çalışır. Kibar ve zengin bir adam olan Uzleti Efendi'nin tüm varlığını harcayan bir mirasyedi, karısı Şehnaz'ın elmaslarını çalan bir hırsızdır. Eser boyu yaptığı çapkınlıklarla ve kıskançlıklarıyla dikkat çeker. Madam Hamparson'a ve Hasna'ya aşk mektubu yazarken Şehnaz'a övgüler düzer. Bu sırada Helena adında ki metresiyle gezip eğlenmeyi de ihmal etmez. Eserin sonunda hem karısını hem de servetini kaybeder.

Aktiviteler Baloya gider, raks eder. Madam Hamparson ve Hasna'ya mektup yazar. Babasının ve karısının paralarını çalar.

ÖRNEK ANILAR

Korkak. Kızıyla evlenmediği için Bahtiyar Paşa'nın kendisini düelloya çağırması üzerine ödün kopan Zekayi hemen geri adım atar ve sevmediği bir kadınla evlenmeye razı olur: “Aman Zekayi'yi görmeli idi Zekayi'yi! Hangi silah mı? Zekayi ömründe tırnak çakısından, kalemtraştan büyük alet-i katia görmemişti. Pardon! Gördüğü en büyük alet-i katı sofraya bıçağı idi. Hele alet-i nariyye olarak kibrit çaktığı zaman bile gözlerini kapardı. Bu halde Bahtiyar Paşanın canını mı alacak?”

Çapkın. Madam Hamparson ve Hasna'ya aşk mektubu yazan Zekayi, metresi Helena'yı da bırakmadan Şehnaz Hanım'a onu beğenmediği halde iltifatlar düzer: “Zekayi Beyin, Şehnaz Hanımefendiye ne derecelere kadar tekellüm gösterdiği ve bununla beraber biçare Hasnacığı Şehnaz'a tercih eylediğinden fırsat buldukça ona dahi birtakım sözler ile beyan-ı heves ettiği bundan evvel haber verilmiş olduğundan elbette keyfiyet hatırlardan çıkmamıştır.”

İkiyüzlü. Bahtiyar Paşa'nın hanesine gittiğinde Paşa'nın kızı Şehnaz'a bin bir türlü iltifatlar eden Zekayi, Hasna'yı gördüğünde söylediklerinin gerçek olmadığını anlatarak Hasna'yı da etkilemeye çalışır: “O müdahin, riyakâr biçare Şehnaz Hanımın huzurunda kendisini şöyle güzel bulduğuna ve her haline hayran olmak lazım geldiğine dair nice dilbazlıklar ettiği ve her sözünü ayn-ı zarafet addelediği halde bazı kere Hasna ile iki dakikacık kadar yalnız bulunabilmek fırsatı ele geçtikçe "Acaba Şehnaz Hanıma söylediğim sözlere gerçekten inanıyor mu? Hiç sizin kadar güzel bir zat kendi karşısında iken kendi güzelliğine bu kadar mağrur olmalı mıdır? Zarafet zannelediği arsızlıkların nasıl farkına varamıyor ki sizin hüsn-i terbiyeniz, zekânız ve zarafetiniz onun zevzekliğini, çılgınlığını ve adeta terbiyesizliğini kendi nazarında dahi isbat etmelidir!" gibi sözler ile Şehnaz'ı istihza ve tezyif eylerdi.”

Kindar. Madam Hamparson'dan karşılık bulamayan Zekayi, onun Resmi'yle ilgilendiğini hatta onunla baloya bile geldiğini görünce intikam almaya karar verir ve Madam'ın yüzünü herkese gösterebilmek için türlü yollar dener: “Resmi, madamın kolunu koltuğu ile sıktı ise de kadın birden bire telaşını yenemedi. Bu ise Zekayi'de hiç şüphe bırakmadı ki Resmi'nin kolundaki kurşuni dominolu kadın Madam Hamparson'dur. Şu itminan Zekayi'ye gelince artık fikr-i intikam uyanmaz mı? Kendisini tart ve terzil eden bir kadını başka birisinin kolunda görünce hiddet-i kanı başına sıçramaz mı?”

Madam Hamparson (Açık)

Karakter 20 yaşlarında, kumral saçlı, ela gözlü genç ve güzel bir kadın olan Madam Hamparson'un ilk ismi Anjelic'tir. Soeurs de Charite mektebinde eğitim görmüş, terbiyeli ve şakacı biridir. Kimsesi olmadığından 17-18 yaşlarında Hamparson Ağa ile evlenmiştir. Güzelliği ile herkesi büyüleyen Madam Hamparson bir sürü erkekten teklif almasına rağmen kocasına sadık kalır ve hepsini geri çevirir. Âşık olan taraf kendisi olduğunda ise işler değişir. Resmi'ye âşık olan Madam Hamparson kocasına ihanet etmesi üzerine evden kovulur. Eserin sonunda yaptıklarından pişman olur ve rahibe olmaya karar verir.

Aktiviteler Baloya gider, raks eser. Müzik ve lisan bilir. Para kazanmak için şapka yapar.

ÖRNEK ANILAR

Şakacı. Kahkaha atmayı ve gülmeyi pek seven Madam Hamparson misafirleri ile şakalaşmaktan hoşlanır: "Kemal-i şevk ve şetaretle ateş başına koşup "Resmi Efendi! Nasıl kar helvası zevkiniz midir? O kadar kar yağıyor ki ağzınıza, burnunuza biraz pekmez sürseniz ister istemez rüzgâr size birçok kar helvası yedirirdi!" diye latifelerle ısınmaya başladı."

Akıllı. Hamparson Ağa'ya Madam Hamparson'un onu aldattığını söyleyen Zekayi, Ağa'nın aklına büyük bir şüphe sokar. Bu şüpheleri savuşturmak için kendisine yazılan aşk mektubunu gösteren Madam Hamparson, aşkına karşılık bulamayan Zekayi tarafından iftiraya uğradığını söyler: "Bakınız efendim Zekayi'nin benim hakkımdaki garazını size ispat edeyim. Diye kadın yerinden fırladı. Büronun bir gözünü açıp içinden bir mektup çıkardı ki Zekayi'nin vaktiyle kendisine ilan-ı aşkı mübeyyin yazdığı mektup idi."

Pişman. Hamparson Ağa'ya ihanet ederek yuvasını bozan Madam Hamparson, kocasının ölümünden çok etkilenir ve yaptıklarından pişmanlık duyarak tövbe ederek rahibe olmaya karar verir: "Eyisi kocamdan her ne kalmış ise yine onun namına hayrat yapmak için seni vekil ediyorum. Şu kadar ki Madame Küpeliyan için kendi idare-i cüz'iyesine kâfi bir şey ayırmalı bir de beni rahibe cemiyetlerinden birisine kabul ettirecek kadar bir sermaye tefrik etmeli. Bakisi kâmilen kocama hayır dua kazandıracak hayrata sarf olunmalı. Ben dahi müddet-i ömrümü ondan ve Cenabıhak'tan af dilemek ile teabbüdde geçirmeliyim!"

Hasna (Açık)

Karakter Resmi'nin evinde besleme olarak yaşayan Hasna çok güzel ve genç bir kızdır. Cezayirli Bahtiyar Paşa'nın konağında Şehnaz'ın refikası olarak barındığı sıralarda kendisine atılan bir iftira sonucu oradan ayrılmak zorunda kalır. Resmi tarafından kardeş olarak görünmesine rağmen ona âşık olduğunu gizleyemez. Eserde tokgözlü ve gururlu oluşuyla dikkat çeken Hasna sonunda sevdiğine kavuşur ve Resmi ile evlenir.

Aktiviteler Ev işleri ile ilgilenir.

ÖRNEK ANILAR

Tok gözlü. Bahtiyar Paşa'nın ihtişamlı evinden kovulduktan sonra onun rahat etmek için varlıklı biriyle evlenmesi gerektiğini düşünen Resmi'ye karşı çıkar. Kendi başının çaresine bakabileceğini ve gözünün zenginlikte olmadığını belirtir: "Hayır beni kocaya vermekten başka her neye karar verirseniz razıyım. Bir lokma ekmek beni ihya eder. Bir basma entari bana üç sene gider. Ben hocalık ederim, çamaşıra, tahtaya giderim, ne edersem ederim yiyeceğim bir lokma ekmek ile giyeceğim birkaç endaze bezi çıkarabilirim.

Gururlu. Resmi tarafından Bahtiyar Paşa'nın evine yollanan Hasna oraya gitmek istemese Resmi'ye yük olacağını düşünerek bu teklifi kabul eder: "Beyhude "istemem!" diyorum. İsterim ağabeyim isterim. Hem istemeliyim. Yalvarmalıyım! Öyle değil mi? Validemiz vefat etti. Ben ise sizin öz karındaşınız değilim ki beni bakmaya mecbur olasınız. Ben gidersem siz rahat edersiniz."

Şehnaz Hanım (Kapalı)

Karakter 17 yaşlarında açık mavi gözlü, hoppa, oldukça zeki fakat çirkin bir kızdır. Hasna'yı kıskandığı için ona iftiralar atar. İsteddiği her şeyi bir şekilde yaptıran Şehnaz, tehditkâr bir kızdır. Zekayi'nin ikiyüzlülüğünü göremez ve onun ettiği iltifatlardan etkilenir. Zekayi ile olan evliliğinden memnun kalmaz ve boşanırlar.

Aktiviteler Fransızca ve raks eğitimi alır.

ÖRNEK ANILAR

Kıskanç. Şehnaz'ın en sevmediği insanlardan biri Hasna'dır. Kendisinin tam zıttı olan Hasna'yı güzelliğinden ve masumluğundan ötürü kıskanır bu sebeple ona iftira atmaktan çekinmez: "Zaten Şehnaz her halde, her hususta Hasna'yı istirkab etmekte olduğundan bu defa kendisi balolarda belaya uğramış bir kız olmasına mukabil Hasna kadın kadıncık hizmetiyle meşgul bir kız kalmasını da kıskanıp istirkab eylediğinden pederinin "Ey kızım! Böyle balo falan gibi şeyler senin aklına gelmezdi ya? Nasıl oldu da bu fikir geldi? " diye irat eylediği bir suali fırsat ittihaz ederek " Ah babacığım! Hep işte o Hasna kız! Baloları bana metheden odur! Hatta Mirsak'ın balo rubalarını da o gösterdi!" deyince işte Hasna dahi işin içinde zi-medhal oldu gitti."

Dediđim dedik. İstediğini almaya alışmış olan Őehnaz'ın gőzű bu hususta başka bir Őeyi gőrmez ve gerektiğinde tehdit ederek istediğini yaptırır: "Ben aman zaman bilmem! İlla baloya gideceğim. Mirsak geldiği zaman ona dahi söyleyeceğim. Artık siz dahi kendisini ikna etmelisiniz. Hepimiz birlikte gidersek balo bizim için ayıp sayılamayacağı gibi kimsenin duymasına da imkân kalmaz. İŐte size sőzűm bu kadardır. Ben odama gidiyorum."